

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЙОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Держава що знаходиться в після кризовому становищі потребує значною мірою фінансування. Досить актуальним це питання є для України від реалізації якого ми зможемо забезпечити покращення соціально-економічного життя. Найкращим варіантом розв'язання існуючих проблем є активізація політики держави щодо розвитку інвестиційної діяльності, в тому числі на засадах розвитку системи державних інвестицій, впровадження державно-приватного партнерства та стимулювання залучення приватних інвестицій у реальний сектор економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми інвестиційного клімату відображались в працях вітчизняних і зарубіжних економістів — Музиченко А.С., Козик В.В., Данілов О.Д., Грабенко О.В. Івашина Г.М., Чумаченко О.Г., Омельченко А.В. Лесечко М.Д., Черемис А.О., Черемис О.М., Даннінг Дж., Енрайт М. Проте деякі аспекти все ж потребують розгляду.

Формулювання завдання дослідження. Метою статті є дослідження і теоретичне обґрунтування та розробка системи заходів щодо покращення інвестиційного клімату.

Виклад основного матеріалу. Наслідки глобальної фінансової кризи відчувається нами і сьогодні. Ситуація ускладнювалась тим що відбувся значний стрибок цін на продовольчі товари, що спричинили ріст інфляції і зростанню безробіття. Нині ми відстаємо від більшості країн майже за всіма макроекономічними позиціями та оцінками і залишаємось на узбіччі інвестиційних потоків. Завдяки впровадженню ефективних проектів Українська економіка змогла відновити свій приріст і вже в 2010 році зріст ВВП склав чотири відсотки.

За період 2010 - 2011 років в Україні було прийнято низку нормативно-правових актів, які мають позитивний вплив на інвестиційний клімат України. Між тим, попри суттєві зусилля у формуванні відповідних організаційно-економічних та правових засад зміцнення інвестиційного клімату міжнародними експертами відзначається зниження інвестиційної привабливості України. Так, за результатами щорічного рейтингового дослідження Міжнародної фінансової корпорації, група Світового банку «Ведення бізнесу – 2012» Україна погіршила свої позиції з 149 на 152 місце, за рахунок зменшення рейтингів у категоріях: «реєстрація власності», «отримання дозволів на будівництво «доступ до кредитів», «міжнародна торгівля», «захист прав інвесторів». Водночас відбулося збільшення рейтингу за такими категоріями: «реєстрація підприємств», «отримання дозволів на будівництво» [1]. Наразі Україна продовжує поступатися своїм місцем у більшості з рейтингів. Наприклад, порівняно з 2009 р. вона втратила сім позицій і опинилася на 89-му місці в Глобальному індексі конкурентоспроможності за 2010–2011 рр. та спустилася на два щаблі в індексі економічної свободи за 2011 р., посівши 164-те місце. З усіх європейських країн, підданих аналізу, тільки Україна й Білорусь залишаються в категорії країн з обмеженою економічною свободою в індексі економічної свободи, маючи показники, нижчі як за регіональні, так і за глобальні середні значення [4].

Інвестиційний клімат є найбільш важливим моментом при ухваленні іноземним інвестором рішення про інвестування в тій або іншій країні; він є комплексним поняттям. Це сукупність політичних, економічних, правових, адміністративних умов діяльності іноземного інвестора, що існують в конкретній країні, включаючи заходи, що робляться в ній в цілях залучення іноземного капіталу (умовно суб'єктивні чинники). Інвестиційний клімат розглядають одночасно із забезпеченістю країни ресурсами, необхідними для реалізації проектів, він показує привабливість країни для інвесторів, що вже діють і

потенційно залучаться. Крім об'єктивних чинників (не залежних від державної політики), що впливають на привабливість держави для інвестування, існують і суб'єктивні чинники (залежні від державної політики). Перша група чинників робить в першу чергу вплив на ступень ризику вкладень, друга — на прибутковість вкладень.[5].

Іноземний інвестор, маючи великий вибір країн, куди він має можливість помістити капітал, вибирає найбільш сприятливі умови, оцінює їх, звертаючи першочергову увагу на те, наскільки ці умови стабільні і як довго вони збережуться. Якщо довгострокові перспективи для іноземного інвестора сприятливі, він може не звернути уваги на тимчасові перешкоди. Якщо ж стабільності немає, і вона не є видимою в майбутньому, то ніякі заходи не привернуть іноземного інвестора.

Аналізуючи статистичні данні можна спостерігати надходження прямих інвестиційних в Україну \$ млн. за 2001- 2010[] на рис. 1.

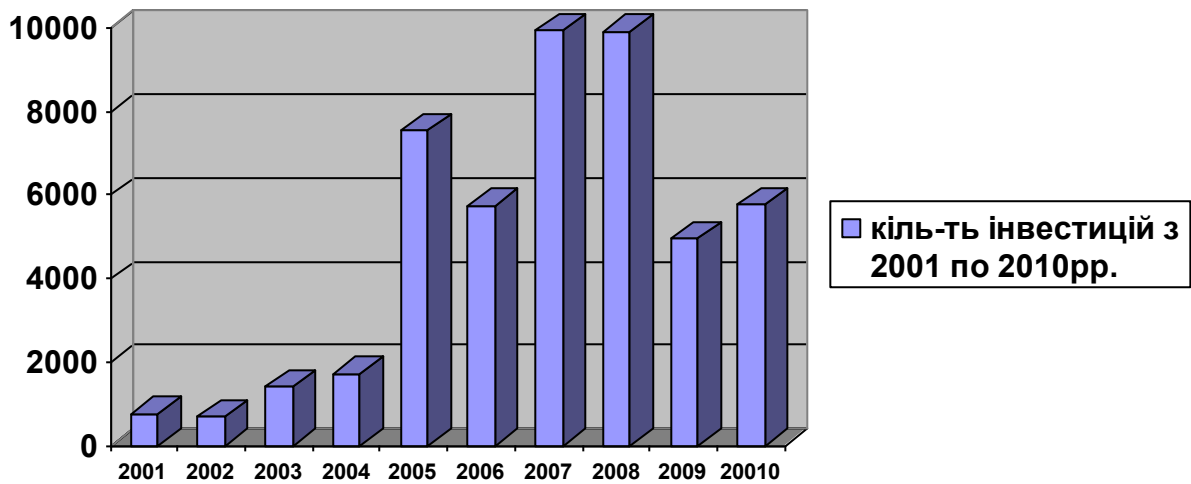

Рис. 1. Інвестування в економіку України

Обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ) у 2010 р. хоча і збільшив показники 2009 р., але був значно меншим, ніж у докризових 2007 і 2008 рр. Сума ПІІ на душу населення в Україні у 2010 р. становила \$142, що менше, ніж, наприклад, у сусідній Росії (\$290), Вірменії (\$186) чи Казахстані (\$610)

Зокрема слід звернути увагу на кількість іноземних інвестицій в Україну цифра дещо збільшилася у зв'язку з проведенням «Євро 2012». Але це є сезонним фактором і не як не значить, що інвестиційна привабливість країни покращилась. Так як інвестиції надходять регіонально лише в ті міста, де буде проходити чемпіонати (Київ, Донецьк, Львів, Харків), що взагалі не впливає на міста, які не приймають участі в ньому. До того ж слід зазначити, що інвестиції в основному вкладаються в прокладання нових доріг, готельно - ресторанний комплекс, будівництво, обходячи такі основні галузі, як промисловість, сільське господарство, енергопостачання.

Багато інвесторів зацікавлені в Україні у її щедрих ресурсах, у її робочій силі, проте не поспішають зробити рішучий крок. Потенційні інвестори побоюються таких негативних факторів формування інвестиційного клімату як надмірне регулювання; складні, плутані й високі податки; не стабільність політичної ситуації; неможливість виконувати контракти. Все це створює несприятливе середовище для інвестицій. В той же час американські бізнесмени певні, що президент і його економічна команда висловлюють правильні думки про економічну реформу і бажання України приймати інвестиції.

О. Грабенко зазначає що важливими факторами формування кращого інвестиційного клімату можна назвати такі:

- Вивіз грошей за кордон. Курс валют один з основних економічних ризиків інвестора, який існує в усьому світі, за винятком єврозони. Між тим, Національний банк України, намагаючись захистити курс гривні, ввів значну кількість обмежень на переказ грошей за кордон та з-за кордону. Гірше те, що ці обмеження щодня змінюються і дуже часто повідомляються комерційним банкам факсом у короткий відрізок часу. Не треба доводити, як це підриває впевненість інвесторів і зменшує їх бажання щодо інвестування.

- Трудове законодавство. Інвестор, який наймає новий штат, хоче знати принципи поведінки з працівниками у разі згортання бізнесу і обсягів своїх зобов'язань. Чи може він скоротити штат, чи повинен забезпечити людей робочими місцями до їх пенсійного віку? Чим важче звільнити людей з робочих місць, тим обережнішим буде інвестор при найманні працівників. Українське трудове законодавство зберігає комуністичні тенденції захисту прав працюючих, і, що дивно, дуже мало іноземних інвесторів висловлює скарги з цього приводу.

- Непрозорість бізнесу. Дуже ненадійними є щорічні доповіді про баланс прибутків і витрат, що їх надають українські компанії (до того ж, їх важко одержати). Для запровадження у банках були створені західні облікові стандарти, але й досі вони залишаються невідомими багатьом бізнесменам. Звичайно, це стримує прагнення іноземних інвесторів співпрацювати з українськими компаніями. Більше того, в Україні чимало ділових операцій ґрунтується на особистих стосунках між керівництвом компаній і банків, такі (операції) рідко бувають узаконеними.

- Високий рівень злочинності. Злочинність загрожує безпеці, добробуту, здоров'ю і навіть життю людей. В економічному плані вона є серйозним фактором, який впливає на поведінку інвестора. Він вимушений турбуватися про охорону, оплату захисту тощо. Зрозуміло, що створення безпечного середовища для бізнесу є важливим завданням уряду.

- Втручання уряду у справи бізнесу. Незважаючи на обіцянки розвивати ринкову економіку, український уряд постійно втручається у справи бізнесу. Це особливо помітно у банківській галузі, де здійснюється вплив на банки:

- щодо надання позик компаніям (особливо державним), які зазнали труднощів;
- щодо придбання в уряду облігацій позики при конвертації цих облігацій у довгострокові і менш прибуткові форми надання кредиту уряду. [2].

Очевидно, що інвестування (особливо за кордон) — справа ризикована. Певні види ризику, властиві бізнесу (наприклад конкуренція), це нормальне явище, так як це стимулює нововведення, прогрес і процвітання. Інших видів ризику зусиллями уряду або інших організацій можна позбутися, забезпечивши сприятливіший інвестиційний клімат в Україні.

Для збільшення інвесторів Україні насамперед потрібно проаналізувати та усунути перешкоди на шляху іноземного інвестування. Це сприятиме розквіту України [6].

Для покращення умов для надходження інвестицій необхідно здійснити ряд заходів для покращення економіко - правового середовища в Україні, а саме:

- удосконалити нормативно-правову та організаційну бази для підвищення дієздатності механізмів забезпечення сприятливого інвестиційного клімату й формування основи збереження та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки;
- провести дослідження та вдосконалення проблем, які найбільш негативно впливають на інвестиційні процеси в Україні, сконцентровані у сфері діяльності: судової гілки влади; корпоративного управління; земельних відносин; функціонування аграрного ринку; фондового ринку; банківської системи; сфери технічного регулювання; податкової системи, зокрема адміністрування податків, валютного регулювання, звітності і контролю у цій сфері;
- створити системи стимулів, спрямованих на залучення інвестицій, які включають податкові пільги, передачу новим підприємствам держзамовлень, надання послуг за митним оформленням, консультування, спрощення процедур реєстрації та ліцензування, фінансова підтримка;
- ввести систему оподаткування, яка б не стримувала підприємницьку та інвестиційну активність;
- створити програми для налагодження ефективного співробітництва із стратегічними іноземними партнерами. [3].

Висновки. Сприятлива інвестиційна діяльність може відбуватися лише при створенні позитивного інвестиційного клімату. Стратегічні напрямки подальшої активізації інвестиційної діяльності в Україні повинні забезпечити створення привабливого інвестиційного потенціалу і розвиток інфраструктури, необхідної для забезпечення стійкого економічного росту і підвищення життєвого рівня населення.

Анотація

Досліджено сучасний стан інвестиційного клімату в Україні. Особливу увагу приділено розвитку залучення іноземних інвестицій. Окреслено основні завдання щодо вдосконалення зв'язку з іноземними інвесторами.

Ключові слова: інвестиційна діяльність, інвестиційний клімат, іноземні інвестиції.

Аннотация

Исследовано современное состояние инвестиционного климата в Украине. Особенное внимание уделено развитию привлечения иностранных инвестиций. Очерчены основные задания относительно совершенствования связи с иностранными инвесторами.

Ключевые слова: инвестиционная деятельность, инвестиционный климат, иностранные инвестиции.

Summary

The modern state of investment climate is investigational in Ukraine. The special attention is spared to development of bringing in of foreign investments. Basic tasks are outlined in relation to perfection of connection with foreign investors.

Keywords: investment activity, investment climate, foreign investments.

Список використаних джерел:

1. Ведение бизнеса 2012 [Электронный ресурс], Международный банк реконструкции и развития/ Всемирный банк. – Режим доступа: <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreconomies/ukraine/>
2. Грабенко О.В. Управління реальними інвестиціями на підприємстві // Фінанси України. – 2001. - №11.
3. Другов О. О. Активізація інвестиційної діяльності в умовах росту в ній участі іноземних інвесторів / О. О Другов, О. С. Орловській // Регіональна економіка . – 2010. - № 8 (44).

4. Електронний ресурс 2011 Freedom of Economy Index, the Heritage Foundation and the Wall Street Journal Режим доступа : <http://www.heritage.org/index/>.
5. “Про режим іноземного інвестування” від 19.03.96 р. Закон України // Відомості Верховної Ради. — 1996. — №19.
6. Омельченко А.В. Правове регулювання іноземних інвестицій в Україні. - К., 2001.